

АНАЛИЗ

на тема **„Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“**

I. Обща информация

Настоящият анализ е изготвен по задание на **Фондация „Синергия“** по проект *„Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“*, който се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд чрез Оперативна програма „Добро управление“ по сключен договор за безвъзмездна помощ № BG05SFOP001-2.025-0054-C01 от 14.07.2022 г.

Анализът е изготвен от Сдружение „Българска асоциация за персонализирана медицина“ (БАПЕМЕД) съгласно договор. Анализът е извършен и финализиран в рамките на 6 проектни месеца, от 14.11.2022 г. до 13.05.2023 г.

II. Въведение

Нуждите на хората с визуални проблеми и гарантирането на техните права за достъп до информация, предоставяна от публични, образователни и свързани с пазара на труда институции, са чувствителен барометър за способността на обществото да осигури пълноценен живот на всички граждани. Незрящите хора и тези със зрителни увреждания са засегнати от слепота. Слепотата е състояние, при което остротата на зрението е рязко снижена или напълно отсъства. Терминът „пълна слепота“ описва състояние на пълна липса на възприятие на светлина, от което страдат около 15% от хората със зрителни смущения, определяни като незрящи. Мнозинството от хората със зрителни увреждания имат някаква степен на зрение, съпътствана от зрителни нарушения. Тези нарушения могат да бъдат характеризирани както от нивото на зрителна острота и ограничителните стойности на зрителното поле, така и от степента на функционалност на зрението. Намалено зрение е термин, използван да опише хората със зрителни увреждания, чието зрение не може да бъде коригирано чрез конвенционални методи като очила, контактни лещи, лекарства, хирургия, увеличителни средства или подпомагаща технология. Намалената зрителна функция пречи на способността на тези хора да изпълняват ежедневните си дейности като четене, шофиране, гледане на телевизия.¹ Правна слепота е термин, дефиниран от Американската администрация по социална сигурност (SSA), като пациентът е смятан за правно сляп, ако има централна зрителна острота $\leq 20/200$ в по-добре виждащото око.

¹ Lee, S. Y., & Mesfin, F. B. (2023). *Blindness*. StatPearls Publishing.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Според Световната здравна организация (СЗО) има приблизително 285 милиона души с нарушено зрение. От тях 39 милиона са незрящи и 246 милиона имат намалено зрение. От тези, които са незрящи, 90% живеят в развиващи се страни. За всеки незрящ човек по света има средно 3.4 души с намалено зрение, като вариацията по страни и региони обхваща от 2.4 до 5.5 души.²

Възрастта е един от главните рискови фактори за развитие на очна патология. Повече от 82% от всички хора, които са незрящи, са на възраст над 50 години. Поради очаквания голям брой години, преживени в тъмнина, детската слепота също е значителен проблем, като статистическите данни в световен мащаб докладват 1.4 милиона незрящи деца на възраст под 15 години. Съотношението по пол сред хората със зрителни увреждания посочва жените със значително повишен риск от нарушено зрение в сравнение с мъжете.

Според Европейския съюз на незрящите (European Blind Union) броят на незрящите и хората с нарушено зрение в Европа е над 30 милиона души.³ В България броят на незрящите, засегнати от пълна слепота (зрителна острота $<3/60$ в по-доброто око), е 45 777, от които 17 957 са мъже, а 27 820 – жени. Засегнатите от умерено до тежко увреждане на зрението (зрителна острота $<6/18$ до $\leq 3/60$) са 155 755, от които 63 354 са мъже, а 92 421 са жени. Индивидите с леко зрително увреждане (зрителна острота $<6/12$ до $\leq 6/18$) са 149 847, от които 62 127 са мъже и 87 720 са жени.⁴

Въздействието на зрителните увреждания върху качеството на живот на незрящите хора и хората с нарушено зрение е значимо – от редуцирани доходи и активности, до ежедневни предизвикателства и проблеми, които често са непознати и недооценени от зрящите. Трудно достъпната или недостъпна външна среда е едно от големите предизвикателства за незрящите хора. Хората, които са напълно незрящи или имат нарушено зрение, обикновено се затрудняват при придвижване и дори физическото движение по задръстена улица може да предизвика рискови ситуации. И в своята домашна среда незрящите хора трябва да запомнят локацията на всяко препятствие, защото обекти като легла, маси и столове нерядко представляват възможност за инциденти.⁵

Но докато достъпът до несъобразена и рискова инфраструктура създава физически препятствия и рискове, **социалните предизвикателства**, пред които са поставени

² Wolfram, C., Schuster, A. K., Elflein, H. M., Nickels, S., Schulz, A., Wild, P. S., ... & Pfeiffer, N. (2019). The prevalence of visual impairment in the adult population: insights from the gutenberg health study. *Deutsches Ärzteblatt International*, 116(17), 289.

³ Facts and figures. (n.d.). Retrieved April 20, 2023, from Euroblind.org website: <https://www.euroblind.org/about-blindness-and-partial-sight/facts-and-figures>

⁴ (N.d.). Retinabulgaria.Bg. Retrieved April 26, 2023, from <https://vision-project.retinabulgaria.bg/wp-content/uploads/2020/04/Pril4-Statisticheski-danni-za-zritelnite-narushenia-v-Bulgaria-1990-2020-g.pdf>

⁵ Challenges that blind people face. (n.d.). Retrieved April 20, 2023, from Healthfully website: <https://healthfully.com/challenges-that-blind-people-face-4369128.html>

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

незрящите хора, създават неблагоприятни последици относно **социалната им активност, пълноценната им трудова реализация и емоционалното им благополучие**. Слепотата може да причини значителни щети върху личностното развитие на хората със зрителни проблеми, да възпрепятства способностите им да функционират като равноправни граждани. Това може да повлияе негативно както на тяхната финансова независимост, така и на личностната им самооценка и самочувствие. Слепотата предполага затруднения както при изграждане на професионална кариера, така и при участие в дейности извън работното място като спорт и развлекателни занимания. Това ограничава способността на незрящите хора да се социализират и да общуват с другите и повлиява негативно върху емоционалното им здраве.

Една от главните причини за немалкото предизвикателства пред незрящите хора е **затрудненият достъп до информация**. Очите са основен сетивен орган, предоставящ информация за средата, в която живеем. Един поглед е достатъчен, за да получим особено важна зрителна информация в ежедневието си. Разписания на гарата, знаци, посочващи правилната посока или потенциална опасност, билбордове, рекламиращи нови продукти - всички те са зрителна информация, която улеснява ежедневието ни. Повечето от тази информация е недостъпна за незрящите и хората с нарушено зрение, което ограничава тяхната независимост, тъй като **достъпът до информация означава автономност**. Недостатъчен е и броят на достъпните четива за незрящи и хора със зрителни увреждания; според Световния съюз на незрящите повече от 90% от всички публикувани материали не са достъпни за незрящи или хора с нарушено зрение.⁶

Слепотата може да **затрудни използването на интернет и социалните мрежи за проучвания, забавление, дигитални медии и пазаруване**. Например незрящите хора не могат директно да четат информацията на уеб страница. Пълната слепота изисква разчитане на софтуер за екранни четци, които прочитат информацията като звуков запис. Това може да направи сърфирането в интернет бавен и труден процес. Вместо виждането на картина незрящите хора разчитат на описание на това, което показва картината. Тези, които не са напълно незрящи, но имат изключително намалено зрение, може да изпитат трудности с малки шрифтове, с интерпретация на икони и възприятие на цветовете, използвани от много сайтове. Хората с много слабо зрение се нуждаят от специално оборудване или софтуер, който да увеличава картините на екрана. Малките тъч скринове на много планшети и смартфони могат да бъдат особено трудоемки за хората с нарушено зрение, защото размерът им ограничава степента на увеличение на изображенията.

Сериозно предизвикателство за хората с увредено зрение е **адекватната им трудова реализация и професионална изява**. Липсата на достъпни работни места се обяснява с факта, че работодателите избягват наемането на човек с нарушено зрение,

⁶ Challenges blind people face when living life. (n.d.). Retrieved April 20, 2023, from Letsenvision.com website: <https://www.letsenvision.com/blog/challenges-blind-people-face-when-living-life>

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

поради ограничено познание на това как незрящите могат да изпълняват основни работни задачи.⁷ Докладваните нагласи на работодателите варират широко - от изключително негативни до напълно позитивни, като по-позитивните нагласи са свързани с по-голяма вероятност за наемане на незрящ. Липсата на достъп до информация, обслужваща пазара на труда за незрящи, води до загубени работни места и има негативно въздействие върху самочувствието и емоционалната нагласа на индивида със зрителни увреждания, като напълно ограничава икономическата му независимост. Разполагайки с малка или незначителна възможност за подходяща информация за специализирани образователни програми и административни инициативи, незрящите и хората със зрителни увреждания са с ограничена независимост както по отношение на избора на професия и професионално образование, така и относно пълноценната си личностна и гражданска реализация.

Значимостта на проблемите на хората със зрителни увреждания **относно достъпа им до точна и актуална информация от институциите на публичния сектор**, образователните институции и тези, свързани с пазара на труда, все повече нараства и е необходим унифициран подход за решаването им. Особено значим е проблемът със затруднен достъп до уеб-сайтове и други електронни източници на информация и комуникация. Не всички от цитираните администрации разполагат с адекватни възможности за достъп до информация на гражданите със зрителни увреждания.

Основна цел на настоящия анализ е идентифициране и анализиране на съществуващите възможности в Република България за достъп до информация от незрящи и хора със зрителни увреждания при техните контакти с публични институции (държавни, областни и общински администрации), с образователни институции (висши учебни заведения) и организации, свързани с пазара на труда (при търсене на работа).

Териториалният обхват на настоящия анализ включва основно България, като са изследвани и добрите практики на няколко референтни държави от Европейския съюз, както и във Великобритания. В обхвата на изследването са разгледани практиките на публични институции, образователни институции и институции, свързани с пазара на труда. Целевите групи, които са обект на изследването, са: администрациите на държавните, областните и общински институции, висшите училища и институциите, свързани с пазара на труда и намиране на работа, които са ситуирани и работят в България.

В рамките на анализа е направено първоначално изследване, в което са събрани практически доказателства за нивото на достъп на незрящите и на хората с увредено зрение до информация от подходящо селектирана извадка от 50 институции в България.

⁷ (N.d.-ae). Retrieved April 25, 2023, from Fastcompany.com website:
<https://www.fastcompany.com/90418293/the-challenges-of-being-blind-in-the-workplace>

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Използван е и методът на директно интервю с незрящ, като източник на информация относно нивото на познание за регулаторната среда и изискванията. Успоредно с това е направен обзор на публична информация за няколко референтни държави, които имат добре изградена и устойчива система за достъп до информация на незрящи и хора с увредено зрение. В хода на проучването са идентифицирани проблемите и нуждите и са формулирани препоръки за подобряване на средата и усъвършенстване на достъпа, които да подпомогнат институциите от публичния сектор, образователни институции и тези, които са свързани с пазара на труда и техните служители, да подобрят възможностите си за предоставяне на информация на незрящи и граждани с увредено зрение, отговаряйки на съвременните изисквания и добрите практики, прилагани при развитите икономики в ЕС.

III. Правна рамка на ЕС и България относно достъпа до информация от институции

Международен и европейски контекст

Правата на хората с увреждания най-общо се определят от международните и европейски стандарти за защита правата на човека, засягащи въпросите за борбата с бедността и социалното изключване; Целите на Организацията на обединените нации (ООН) за устойчиво развитие 2030; Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, Международният пакт за икономически, социални и културни права; Международният пакт за граждански и политически права; Европейската социална харта; Хартата на основните права на Европейския съюз; Европейският стълб за социалните права; Европейската конвенция за правата на човека и други относими документи.

Европейският съюз и всички държави от Съюза са страни по **Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания**. Този важен договор влиза в сила за ЕС през януари 2011 г. и осигурява насоки за съдържанието на Европейската стратегия за хората с увреждания 2010–2020: „Подновен ангажимент за Европа без бариери“ и нейното продължение в Стратегия за правата на хората с увреждания 2021 -2030. Тази стратегия подновява ангажимента на ЕС за Европа без бариери, залагайки дейности в **осем приоритетни области**, а именно: **достъпност, участие, равенство, заетост, образование и обучение, социална защита, здравеопазване и външни дейности**. За целта се използват инструментите и механизмите за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания. Посредством действията на европейско равнище, с които се допълват действията на национално ниво, се определят необходимите механизми за прилагането на тази конвенция. Европейската стратегия за хората с увреждания изрично посочва действията за подпомагане на мерките на национално равнище за предоставянето на достъпни, недискриминационни услуги и материална база.

Конвенцията е ратифицирана от Република България със закон, приет от 41-ото НС

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

на 26.01.2012 г. - ДВ, бр. 12 от 10.02.2012 г. Издадена е от Министерството на труда и социалната политика, обн., ДВ, бр. 37 от 15.05.2012 г., в сила от 21.04.2012 г.

Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания е приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 13 декември 2006 г. и влиза в сила на 3 май 2008 г. като представлява първият правно обвързващ международен договор на ООН за хората с увреждания, определящ минималните стандарти, които държавите - страни по конвенцията, са длъжни да спазват, така че да се гарантира, че хората с увреждания се възползват от своите граждански, политически, икономически и социални права без каквато и да било дискриминация по признак увреждане.

Държавите - страни по тази конвенция, трябва да гарантират осигуряването на достъп до физическата, социалната, икономическата и културната среда, до здравеопазване и образование, до информация и комуникации, с оглед възможността на хората с увреждания да се възползват пълноценно от всички свои права и основни свободи.

Принципите, върху които почива конвенцията, са:

- а) зачитане на вътрешно присъщото достойнство, самостоятелността на индивида, включително свободата на личен избор и неговата независимост;
- б) забрана за дискриминация;
- в) пълноценно и ефективно участие и включване в обществото;
- г) уважение към различията и приемане на хората с увреждания като част от човешкото многообразие и човешкия род;
- д) равни възможности;
- е) **достъпност**;
- ж) равноправие между мъжа и жената;
- з) зачитане на развиващите се способности на децата с увреждания, зачитане на правото на децата с увреждания да запазят своята идентичност.

ЕС въвежда нови правила за сектора на **електронните съобщения** за насърчаване на бързото разгръщане на 5G и други мрежови технологии от следващо поколение в цяла Европа, за стимулиране на авангардни иновации и за укрепване на защитата на потребителите в областта на електронните съобщения. Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения е основен елемент от значителната реформа на усилията на ЕС за осигуряване на много високо качество на фиксираната и мобилната свързаност за всички, която се счита за ключов фактор за конкурентоспособна в световен мащаб икономика и за модерно приобщаващо общество.

Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (**Европейския акт за достъпност**) цели да сближи законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите- членки по отношение на изискванията за достъпност за определени продукти и услуги, по-специално като се премахнат и предотвратят пречките

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

пред свободното движение на определени достъпни продукти и услуги, породени от различаващите се изисквания за достъпност. Тази директива има хоризонтален характер и обхваща много сектори, включително телекомуникации, аудио-визуални услуги, банкови услуги, транспорт, електронни книги, спешни повиквания и др. Директивата е в процес на транспониране в българското национално законодателство и ще се уреди прилагането ѝ с хоризонт до 2030.

На равнище Съвет на Европа през 2016 г. е приета **Стратегия на Съвета на Европа за хората с увреждания 2017-2023 г.** Същността на Стратегията е насърчаване и защита на правата на хората с увреждания и предприемане на действия в тази посока. Тази стратегия също е базирана на Конвенцията на ООН за хората с увреждания и Европейската конвенция за правата на човека. По този начин Съветът на Европа насърчава равните възможности с оглед да се подобри качеството на живот и независимостта на хората с увреждания, да се гарантира тяхното право на избор, пълно и активно участие в живота на общността.

Национален контекст

България развива законодателство, осигуряващо правни гаранции за недопускане на дискриминация по признак „увреждане“ и за създаване на равни възможности на всички граждани. Хората с увреждания се ползват от особена грижа на държавата и обществото, съгласно Конституцията на Република България.

Основният нормативен акт, гарантиращ правата на хората с увреждания в Република България, е **Законът за хората с увреждания**, в сила от 01.01.2019 г.

Със Закона е въведена нова цялостна правна рамка за уреждане на обществените отношения, свързани с упражняване на правата на хората с увреждания в страната. Въздействието в сферата на заетостта, жизненият стандарт и качеството на живот по отношение на уязвимите групи от хора с увреждания продължава да бъде основен акцент в законодателството в областта, както и **фокусът върху достъпността**. За осъществяване на функциите по насърчаване, защита и наблюдение на прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания, е създаден и Съвет за наблюдение, който осъществява дейността си при спазване на принципите на защита и гарантиране на правата на хората с увреждания; независимост и публичност; сътрудничество и взаимодействие с държавните и местните органи и с гражданското общество.

Равният достъп до информация и услуги е право на човека, приложимо за всички, включително за хората с увреждания, използващи интернет.

Директива (ЕС) 2016/2102 от 26 октомври 2016 г. относно достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от обществения сектор има за цел да повиши цифровото приобщаване въз основа на общи изисквания за достъпност.

Организациите от обществения сектор следва да вземат необходимите мерки техните уебсайтове и мобилни приложения да станат по-достъпни като направят

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

съдържанието им пригодно за възприемане, пригодно за използване, разбираемо и устойчиво.

Достъпността подкрепя цифровото приобщаване на хората с увреждания, както и на възрастни хора, и е от полза за всички останали.

Всяка страна-членка редовно наблюдава съответствието с Директива (ЕС) 2016/2102, като използва методика, установена от ЕК.

В аспекта на достъпност до информация трябва да се разгледа приложението на Директива (ЕС) 2016/2102 от 26 октомври 2016 г. относно достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от общественения сектор, която цели да повиши дигиталното приобщаване въз основа на общи изисквания за достъпност.

Изискванията на Директива (ЕС) 2016/2102 са въведени в националното законодателство в **Закона за електронното управление** (изм. и доп. ДВ. бр. 94 от 29.11.2019 г.) и в **Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги** (изм. и доп. ДВ. бр. 4 от 14.01.2020 г.).

Административните органи, лицата, осъществяващи публични функции и организациите, предоставящи обществени услуги, следва да осигуряват достъпност до съдържанието на своите интернет страници и мобилни приложения в съответствие с приложимите хармонизирани стандарти, части от тях или технически спецификации.

Прилагането на хармонизирания стандарт **EN 301 549**, разработен в подкрепа на Директива (ЕС) 2016/2102, гарантира минималното равнище на достъпност и той е в основата на наблюдението на уебсайтовете и мобилните приложения.

На законово ниво е регламентирано осигуряването на равен достъп до образование и професионално обучение, рехабилитация, правосъдие, физическа среда, труд и отдих, лична мобилност, транспорт, **информация и комуникации**, включително до информационни и комуникационни системи и технологии и всички останали услуги за обществено обслужване в урбанизираните територии и др.

Функциите по наблюдение и прилагане (контрол) на изискванията на Директивата се осъществяват от Министъра на електронното управление.

Задължения за осигуряване на достъпност

Четири принципа за достъпност са:

- лесно разпознаване на елементите, което означава информацията и компонентите на потребителския интерфейс да бъдат представени на потребителите във вид, който могат да възприемат;

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

- оперативност, което означава компонентите на потребителския интерфейс и навигирането да бъдат използвани;
- разбираемост, което означава информацията и използването на потребителския интерфейс да бъдат разбираеми; и
- стабилност, което означава съдържанието да е достатъчно стабилно, така че да може да бъде надеждно интерпретирано от най-различни потребителски агенти, включително помощни технологии.

Тези принципи за достъпност се превръщат в измерими критерии за успех подобно на критериите, залегнали в основата на европейски стандарт EN 301 549 V1.1.2 „Изисквания за достъпност, подходящи при възлагането на обществени поръчки за ИКТ продукти и услуги в Европа“ (2015-04) (Европейски стандарт EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) чрез хармонизирани стандарти и обща методика за изпитване на съответствието на съдържанието в уебсайтове и мобилни приложения с тези принципи. Посоченият европейски стандарт беше приет въз основа на мандат M/376, възложен от Комисията на европейските организации по стандартизация. До публикуването на позоваванията на хармонизираните стандарти или на части от тях в *Официален вестник на Европейския съюз*, съответните клаузи на европейския стандарт EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) следва да се считат за минималното средство за прилагане на тези принципи на практика.

Административните органи, лицата, осъществяващи публични функции и организациите, предоставящи обществени услуги, са нормативно задължени (чл. 58в от ЗЕУ) да осигуряват достъпност на съдържанието на своите интернет страници и мобилни приложения в съответствие с приложимите хармонизирани стандарти, части от тях или технически спецификации.

Прилагането на хармонизирания стандарт EN 301 549, разработен в подкрепа на Директива (ЕС) 2016/2102, гарантира минималното равнище на достъпност и той е в основата на наблюдението на уебсайтовете и мобилните приложения.

Всеки административен орган, лице, осъществяващо публични функции или организация, предоставяща обществени услуги има следното задължение:

- **Да осигурява достъпност до съдържанието на своите уебсайтове и мобилни приложения, по-специално за хора с увреждания, в съответствие с приложимите хармонизирани стандарти, части от тях или технически спецификации (чл. 58в, ал. 1 от ЗЕУ).**

Стандартът, който трябва да се постига като минимум, е EN 301 549 „Изисквания за достъпност на продукти и услуги на информационните и компютърни технологии“ (ИКТ), публикувани в последната обнародвана версия на Официалния вестник на ЕС. Актуалната версия на хармонизирания стандарт, позоваване на която е публикувано в Официален вестник на ЕС (ОБ L 289/53 от 12.08.2021 г.), е EN 301 549 V3.2.1 (2021-03), който включва WCAG 2.1. АА.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Изискванията на хармонизирания стандарт EN 301 549 V3.2.1 (2021-03), които отговарят на съществените изисквания на Директива (ЕС) 2016/2102 относно уеб съдържанието, поставят следните условия към съответния административен орган:

- Да изготвя, публикува и регулярно да актуализира (най-малко веднъж годишно) **декларации за достъпност** за съответствие на интернет страниците и мобилните приложения на организацията с изискванията за достъпност, съгласно Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1523 на Комисията от 11 октомври 2018 г. за създаване на образец на декларация за достъпност в съответствие с Директива (ЕС) № 2016/2102 (чл. 58в, ал. 4 и 5 от ЗЕУ).

- Да осигурява **обратна връзка за гражданите и организациите и да отговаря на сигнали за нарушения** на изискванията за достъпност на съдържанието на собствените интернет страници и мобилни приложения. Процедурата и сроковете, в които се разглеждат сигнали на граждани и организации, се посочват в декларацията за достъпност на съответния уебсайт (чл. 58г от ЗЕУ).

- Да **повишава осведомеността** за достъпността и да **насърчава и улеснява обучението на служителите си**, за да гарантира актуални познания за изискванията за достъпност при създаване, управление и актуализиране на достъпното съдържание на интернет страниците и мобилните си приложения (чл. 58в, ал. 6 от ЗЕУ).

- Да поставя **изисквания към квалификацията на изпълнителя** относно осигуряване на достъпността, когато провежда обществени поръчки, чийто обхват включва изграждане и надграждане на интернет страници и мобилни приложения (чл. 58в, ал. 6 от ЗЕУ).

Контрол върху съответствието

Контролът върху съответствието с изискванията за достъпност се осъществява от Министерството на електронното управление, което регулярно извършва наблюдение и проверки на извадки от уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от общественения сектор.

Наблюдението и проверките се извършват в съответствие с Методология за наблюдение и проверки на достъпността на съдържанието на интернет страниците и мобилните приложения на лицата по чл. 1 ал. 1 и 2 от Закона за електронното управление, утвърдена със Заповед № МЕУ-976/18.01.2023 г. Методологията е съобразена с Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1524 от 11 октомври 2018 г. за установяване на методиката на наблюдение и реда и условията за докладване от държавите членки в съответствие с Директива (ЕС) 2016/2102 и изискванията на хармонизирания стандарт EN 301 549 V3.2.1 (2021-03).

Декларацията за достъпност следва да бъде предоставена от организации от обществения сектор относно съответствието на техните уебсайтове и мобилни приложения с определените в настоящата директива изисквания за достъпност. Посочената декларация за достъпност следва да включва, когато това е целесъобразно, предвидените достъпни алтернативи.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Контролът има за цел да оценява периодично оперативната съвместимост, свързана с достъпността, с цел да увеличи максимално съвместимостта на съдържанието с настоящите и бъдещите потребителски канали и помощни технологии. По-специално, съдържанието на уебсайтовете и мобилните приложения следва да предостави на потребителите общо вътрешно програмиране на естествения език, структурите, връзките и поредиците, както и данни за всички вградени компоненти на потребителския интерфейс. Така оперативната съвместимост е от полза за потребителите, като им позволява да използват повсеместно своите потребителски канали за достъп до уебсайтове и мобилни приложения: те могат да се възползват и от по-голям избор и по-ниски цени в целия Европейски съюз. Оперативната съвместимост би била от полза и за доставчиците и купувачите на продукти и услуги, свързани с достъпността на уебсайтове и мобилни приложения.

IV. Успешни модели и инициативи в и извън Европа

Вдъхновени от идеята да отговорят на предизвикателствата, пред които са изправени незрящите и хората с нарушено зрение, различни организации реализират редица добри практики, гарантиращи тяхната равнопоставеност в обществото. Тези инициативи подпомагат индивидите със зрителни увреждания, като им осигуряват достъп до информация от публични, образователни и трудови институции и комуникация в социална, икономическа и културна среда с оглед възможността им да се възползват от своите права и свободи като пълноценни граждани.

Пример за ефективен модел, разработен да улесни достъпа на млади хора със зрителни увреждания до академично образование, е дружеството Алех в Израел, което започва своята дейност с петима студенти и към момента обучава 450. Първият етап на модела, започващ с пристигането на студента в университета, е време, през което неговата ориентация и мобилност зависят от човешка асистенция, предоставена от социални работници. През следващите два етапа процесите на човешка и технологична асистенция, свързана с овладяването на компютърна навигация, се балансират в зависимост от степента на прогрес. В четвъртия етап студентът става независим при използването на технологии, но човешкият аспект остава релевантен на социално и емоционално ниво. Дружеството Алех предоставя компютърно оборудване на студентите, достъпно за употреба в образователните учреждения и къщи. На тяхно разположение е дигитална аудио библиотека с над 5 000 заглавия, както и библиотека на брайлова азбука и книги с уголемен шрифт. Част от усилията на Алех, насочени към промотиране на висшето образование сред завършващите гимназия ученици с нарушено зрение, са организираните предварителни курсове за психометрични изпити. Курсовете се предлагат на няколко езика, най-често еврейски и арабски, в малки групи от 7 до 15 ученици. Проучване, обхващащо период от 10 години сред студенти със зрителни

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

увреждания, завършващи университет в Израел, разкрива, че 80% от завършилите получават бакалавърската си степен за три до четири години. Около 73% от завършилите със зрителни увреждания, подкрепяни от програми на Алех, намират своето първо работно място, докато сред общата популация на незрящи едва 26 % са наети на работа.⁸

Наред с интеграцията на незрящи и хора с нарушено зрение в училища, университети и образователни програми, съществуват модели на продължаващо обучение под формата на професионални обучителни центрове, особено значими за новодиагностицирани със загуба на зрение след болест или инцидент. Към настоящия момент във Франция десет такива специализирани центъра обслужват приблизително 500 обучавани всяка година. Преди започване на обучението се предлага адаптивен курс, който включва изучаване на брайлова азбука и на техники за използване на адаптирана компютърна технология. Тематиката на предлаганите обучителни курсове варира от физиотерапия до работа в администрации и телекомуникации и ръчни занаяти. Курсистите получават заплата, поемана от държавата, която се равнява на 80% от тази преди загубата на зрението им. В тези центрове обучаваните получават и психологическа помощ, от която често се нуждаят, а също се възползват и от социални услуги, от здравни съвети на офталмолози и от консултации с експерти от трудовата борса, които работят заедно в мултидисциплинарен екип.

В Германия моделният проект iVoV (включващо професионално обучение без бариери) предоставя обширна база данни за възможности за учене през целия живот за незрящи и професионалисти с нарушено зрение. Специален уебсайт предлага 86 достъпни курса, привличащи заинтересовани участници със или без увреждания. Чрез напълно достъпен интерфейс уебсайтът е тематично класифициран, като потребителите могат да избират и метода на обучение – присъствено, дистанционно или смесено, което комбинира тези два подхода. iVoV следва менторска програма, в която и менторът - опитен съветник и медиатор, и обучаваният са от общността на хората с нарушено зрение. Екипът на iVoV има готовност да съветва заинтересовани професионалисти по отношение на възможностите им за обучение, включително относно финансиране и ниво на достъпност.

През 2015 г. Очната асоциация в Нидерландия разработва инструкторски проект, озаглавен „Работейки заедно, намираме работа“, в който незрящи и хора с нарушено зрение се обучават да използват своите собствени сили, за да намерят работа. В програмата хора със зрителни проблеми, наети на работа (треньори), обучават хора с нарушено зрение, запознавайки ги с работещи стратегии за откриване на подходящи работни места. Треньорите и обучаваните са съчетани въз основа на сходна експертиза, работен опит, тип зрително увреждане или особености на характера. В рамките на година треньор и обучаван се консултират всеки две седмици, като треньорът подпомага

⁸ 17 examples of good practice. (n.d.). Retrieved April 30, 2023, from Euroblind.org website: <https://www.euroblind.org/newsletter/2022/december/en/17-examples-good-practice>

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

обучавания да осъзнае какъв тип работа търси, как да изгради полезна мрежа от контакти, как да кандидатства за работа, как да комуникира за зрителното си нарушение по време на интервю за работа и как да се научи да приеме своята инвалидност. В течение на едногодишния курс всички участници споделят своя опит в четири срещи, в които се учат да използват социални медии, докато търсят работа, да информират работодатели за възможностите за субсидиране при наемане на незрящ и да откриват подпомагащи технологии, които благоприятстват усилията им в избраната работна среда. От общо 95 търсещи работа, които участват в програмата, 80% намират желаното работно място.

Много държави разработват специфични структури, позволяващи на хората с ограничен капацитет поради нарушено зрение да откриват и задържат работни места. Във Франция са достъпни две различни структурни нива, свързани с наемането на хора с инвалидност и намалена ефективност поради зрителни нарушения. ESAT е мрежа на работодатели, които предлагат работа, но също социална, медицинска, психологическа и образователна асистенция на хората с увредено зрение. Докато ESAT е изградена от компании, смятани за медицинско-социални учреждения, предоставящи минимално възнаграждение като държавна субсидия, то ЕА е друга структура, в която влизат реални компании от отворения работен пазар и техните наемници получават заплата, равна поне на минималния доход.

Италианското обединение на незрящите и хората с увредено зрение идентифицира компании, желаещи да приемат стажанти с увреждания, привличайки вниманието на мениджърите към възможностите, предлагани от такива стажантски програми. Мениджърите интервюират кандидатите, за да изберат най-подходящите за своите нужди. Повече от 40 кандидати с нарушено зрение са включени в наскоро проведена стажантска програма в Италия и част от тях остават в компанията до края на стажа и получават постоянна работа. Стажовете покриват широк обхват от дейности като административни задачи, дигитални медии, пътувания и туризъм, правна практика, обучителни центрове и кол центрове.

Националният съвет на незрящите в Ирландия (NCBI) се стреми да повиши участието си в пазара на труда и да постигне по-добри резултати при ангажиране на хора с увредено зрение чрез интензивно мултидисциплинарно сътрудничество, съчетаващо участието на треньори по мобилност, треньори по технологии и на съветници по наемането. Създадени са курсове с цел подготовка и овластяване на индивидите в усилията им за намиране на работа, включително подготовка на CV, изграждане на самоувереност, умения за провеждане на интервю и технологична осведоменост. В своите образователни програми NCBI обръща внимание на възприетите от работодателите бариери за работа с хора с нарушено зрение, като се опитва да ги предвиди и да премахне някои от погрешните схващания.

Испанската национална организация на незрящите (ONCE) подкрепя самонаемането като алтернатива, която позволява на предприемчивите си членове да

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

стартират собствени проекти, като им предоставя съвети и подкрепа на желаещите да предприемат инициатива по самонаемане. Те също предоставят помощ в достъпа до финансови субсидии за подкрепа при разработването на проекти. През 2016 г. тази услуга подкрепя 328 самонаети индивиди в Испания.

В Русия асоциацията на незрящите VOS стартира уебсайта www.trudvos.ru, под надслов „Работа за хора с нарушено зрение“. Този уебсайт има специализирани ресурси за наемане на хора със зрителни увреждания и популяризира налични свободни места за търсещите работа с нарушено зрение в съгласие с работодателите. От 2015 г. в Русия VOS е активен участник в регионални, национални и интернационални шампионати сред хора с инвалидност, известни като “Abilympics”. Те подпомагат стотици хора с нарушено зрение да открият арена за своите професионални умения. За тези участници състезанията означават самоизява и път към независим живот, докато на работодателите им е предоставен достъп до отлични кандидати. VOS изпълнява научноизследователска дейност, за да идентифицира най-популярните професии и да открие работа, която да подхожда на хората с нарушено зрение. Специално създадената база данни „VOS Човешки ресурси“ е използвана, за да идентифицира професии, подходящи за работници с нарушено зрение и до наблюдава движението им на пазара на труда.

Обединението на незрящите в Черна гора създава портала employPWD.me с цел осъществяване на комуникация между работодатели и ненаети хора с инвалидност поради зрителни увреждания. Порталът има богато съдържание, фокусирано върху подпомагане на наемането на хора със зрителна инвалидност, предоставяйки им правна и финансова информация. Платформата позволява на работодателите да се свържат с ненаетите хора с инвалидност чрез четене на биографии и гледане на кратки видео-презентации, в които търсещите работа наблягат на своите умения и квалификации. Видео-презентациите са кратки, продължаващи до 60 секунди, напълно достатъчни за работодателите да получат впечатление за индивида. Порталът е иновативна и оригинална идея, която лесно може да бъде пренесена в други страни и да окуражи повече работодатели да наемат хора с нарушено зрение.

От значение за емоционалното здраве на незрящите и на хората със зрителни увреждания е достъпът до културни институции и изкуство. През последните години се полагат усилия да се предостави по-лесен достъп за хората с нарушено зрение до музеи, арт галерии и други културни места. Наред с познатите аудио гидове, възникват различни иновативни подходи като осезателни изложби, 3D принтиране, мултисензорни изложения. Испанският музей за незрящите излага артистични творения, които се усещат чрез чувството за допир, предоставяйки осезателно изживяване за посетителя.⁹ През 2018 г. Националната галерия на Прага стартира „Допир до шедьоври“, преживяване на

⁹ Richardson, J. (2019, December 8). Best practice in making Museums more accessible to visually impaired visitors. Retrieved April 26, 2023, from MuseumNext website: <https://www.museumnext.com/article/making-museums-accessible-to-visually-impaired-visitors/>

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

виртуална реалност, която позволява на хората с нарушено зрение и незрящите да се „докоснат“ до някои от най-известните скулптури на музея, включително бюста на Нефертити и Давид на Микеланджело. Изживяването във виртуална реалност използва допирни Avatar VR ръкавици, които създават триизмерна обратна връзка за имитация на усещането за допир. Много музеи използват намалено осветление, за да запазят колекциите си, но музеят Mary Rose в Англия предоставя веднъж месечно релаксирани отворени сутрини, през които нивата на светлина са по-високи от обичайните. Това прави музея по-достъпен за посетители със зрителни нарушения, като им предоставя възможност да се възползват максимално от посещението и да получат емоционална наслада от досега с изкуството.

V. Анализ на добри практики и предизвикателства в референтни държави от ЕС и Великобритания

Великобритания

Към настоящия момент във Великобритания живеят повече от 2 милиона души със зрителни увреждания, около 340 000 от които са регистрирани като незрящи или такива с различна степен на нарушение на зрението. Незрящите или хората с нарушено зрение във Великобритания са насочвани към специализирани клиники за хора с намалено зрение, които често са локализирани в рамките на болнични заведения. В тези клиники нуждаещите се срещат екипи от специалисти, които им оказват съдействие за разбиране на състоянието и приемане на диагнозата. Подпомогнати емоционално, те получават също съвети и информация за допълнителни източници на помощ и подкрепа. В много от тези очни клиники има лица с представителни функции на медиатори, осъществяващи връзка между клиниката и хората с нарушено зрение, с цел да им бъде предоставено активно и навременно съдействие за усвояване на умения за самостоятелен достоен живот.¹⁰

От особена полза за социализацията на хората с нарушено зрение е свързването им с подкрепящи групи за незрящи. Обществената подкрепа на хората със зрителни затруднения е насочена към промяна на жизнения им статус и по-активното им включване в социалния живот. Във Великобритания функционират редица национални благотворителни организации, специализирани в подкрепа на хора, загубили зрението си, като Кралския национален институт на незрящите ([Royal National Institute of Blind People, RNIB](#)), Макулно дружество ([Macular Society](#)), [Glaucoma UK](#), [Retina UK](#), [Незрящи ветерани UK](#), Кралско дружество за незрящи деца ([Royal Society of Blind Children](#)) и [SeeAbility](#).

¹⁰ Blindness and vision loss. (n.d.). Retrieved May 9, 2023, from nhs.uk website:

<https://www.nhs.uk/conditions/vision-loss/>

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Кралският национален институт на незрящите (RNIB) е водещата благотворителна организация на незрящите във Великобритания, която поддържа национален уебсайт, специално проектиран за хора с нарушено зрение и предоставя широк диапазон от полезна информация и ресурси, включително онлайн общност и онлайн магазин. Сайтът предлага полезни консултации, предоставя контакти с медиатори от очни клиники, организира членска общност (RNIB Connect), информира за събития, поддържа радио станция и осигурява присъствие в социалните медии, ангажирани с промотиране на услуги за незрящи и хора с нарушено зрение. Освен достъп до полезна информация, сайтът на организацията предлага и психологическа подкрепа на незрящите.

Разнообразна и ефективна е и дейността на благотворителни организации, подпомагащи хора с различни зрителни заболявания. Retina UK е организация, която подкрепя хора, засегнати от наследствена загуба на зрението и инвестира в медицински изследвания. За да отговори на необходимостта от търсена практическа информация или емоционална подкрепа за незрящите, Retina UK информира в отворени електронни връзки или лице в лице за събития, организирани от подкрепящи групи и поддържа гореща телефонна линия. Макулното дружество се застъпва за всекиго с макулно състояние, като предлага практическа подкрепа, отговаря на гореща линия и набира средства за научноизследователска дейност. Glaucoma UK е членска благотворителна организация, която се стреми да гарантира правото на глас на хората, живеещи с глаукома, относно това как и къде да им се предоставят грижи и лечение. Организацията провежда кампании за повишаване на осведомеността за ранно откриване и лечение на заболяването и финансира изследвания за запазване на зрението.

Организацията Незрящи ветерани UK предоставя на ветераните рехабилитация, обучение, практически съвети и емоционална подкрепа. Те са един трансформиращ екип, който вярва, че всеки ветеран с увредено зрение трябва да може да води достоен живот.

Кралското дружество за незрящи деца предлага набор от услуги, включително емоционална подкрепа и практически съвети относно възможности за децата и младите хора да изградят увереност и умения чрез дейности и специализиран колеж за допълнително образование. Информационният център „За млади хора“ е онлайн зона, включваща специализирано съдържание за незрящи и частично зрящи млади хора. Чрез услугата Families First национален екип от квалифицирани и опитни семейни лекари предоставя подкрепа на деца, млади хора и семейства, които са засегнати от загуба на зрението.

SeeAbility е организация, специализирана в подкрепа на хора с обучителни затруднения или аутизъм, които също страдат от загуба на зрение. Чрез тази подкрепа хората живеят пълноценен живот, създават повече приятелства и връзки, наслаждават се на нови преживявания и дейности или успяват да намерят работа. Организацията насърчава хората с увреждания да предизвикат това, което очакват от живота, от себе си и от обществото. Организираните програми за самозастъпничество, за оказване на

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

влияние, за трудова заетост и за цифрово включване целят повече хора с увреждания да могат да постигнат своите мечти.

British Blind Sport е организация в Обединеното кралство, която под надслов „Видима разлика чрез спорта“ предоставя възможност на незрящите и частично зрящите хора да имат равностойни права за достъп и наслада от спортни и развлекателни дейности.

Благотворителните организации във Великобритания предлагат различни услуги на незрящи и хора с намалено зрение, осигуряващи им равнопоставен достъп до научна и художествена литература. В практиката на тези организации се прилагат различни възможности за преодоляване на наблюдаваните зрителни затруднения при четене на стандартен текст в книги, вестници и списания. Едно от най-простите решения е използването на увеличителни устройства, налични в много организации, а RNIB разполага с богата колекция от публикации с едър шрифт, които могат да се наемат.

Ако човек с нарушено зрение не е в състояние да възприема зрително текст, може да слуша аудио записи. Такава възможност предлага системата Newsagent на RNIB, която разполага с повече от 200 списания и вестници в различни формати - онлайн или на CD. RNIB Talking Books Service предлага сваляне на аудио книги за слушане на смартфон, таблет или компютър или на устройство, известно като DAISY player. Може също да се достъпват книги на CD или USB драйв, доставяни до дома на незрящия човек.

Във Великобритания е осигурена правна равнопоставеност на трудовата борса на хората със зрителни увреждания. Не е задължително човек със зрително нарушение да разкрива своя проблем, когато кандидатства за работа, но се препоръчва да го направи. Ако се установи, че му е отказана работа, за която е трудоспособен, само поради неговото зрително увреждане, следва да се изпрати жалба по Закона за равенство, който е в сила от 2010 г.

Ако човек, вече нает на работа, е новодиагностициран със зрително нарушение, трябва да се свърже със системата GOV.UK: „Достъп до работа“, която е ръководена от Jobcentre Plus и предоставя съвети и подкрепа, включително финансова, относно екипировка и необходимо обучение.

Във Великобритания хората със зрителни увреждания срещат сериозна подкрепа в усилията си да открият своето работно място. Службата по наемане на обединението Thomas Pocklington подпомага незрящи и хора с нарушено зрение, които искат да започнат работа. „Works for me“ е услуга, приспособена към нуждите на индивида, независимо дали се насочва към работния пазар за пръв път или се завръща на работа след загуба на зрението. Инициативата подкрепя хора на всички етапи от трудовата им реализация, като услугата помага на незрящите да развиват уменията си за кандидатстване и предоставя информация, съвети и ръководство за преход към ново работно място и за ориентиране в работния пазар. Овладеват се техниките за провеждане

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

на интервю с виртуална имитация на различни ситуации. Ръководствата за наемане включват съвети за попълване на формуляри за кандидатстване и CV образци. Предлага се индивидуално менторство, което може да помогне да се идентифицират кариерните цели и да се развие стратегия със стъпки за постигане на тези цели. „Get Set Progress“ е стажантска програма, която предоставя платени назначения за незрящи и хора с увредено зрение, които тепърва започват своите кариери. „Access to Work“ подкрепя хора с инвалидност да започнат нова работа или да останат на работа.¹¹

Въпреки че във Великобритания не са налични национални политики за развитие на мрежи за подкрепа при рехабилитация на зрението, много услуги предлагат този тип подкрепа чрез курсове за живот с увредено зрение, провеждани съвместно с RNIB или други благотворителни организации. Законът за грижите, приет през 2014 г., включва обширен процес на консултация, в който RNIB взима активно участие и създава 10 принципа на добрата практика за зрителна рехабилитация, според които всички незрящи и хора с нарушено зрение получават първоначален контакт по телефон в рамките на два дни от получаване на Сертификат за нарушено зрение; получават оценка от специалист с подходящи умения, знания и обучение и квалификации в рамките на 28 дни от първоначалния контакт; получават зрителен рехабилитационен план, съгласуван с оценката; получават безплатни услуги за зрителна рехабилитация, екипировка и информация за услугите в предпочитан от тях формат.¹²

Асоциация на директорите на социални услуги за възрастни ([Association of Directors of Adult Social Services](#), ADASS) е създала становище, което прави ясни препратки към отговорностите на местните власти да предоставят зрителни рехабилитационни услуги по Закона за грижите, който се стреми да промотира независимостта на хората със зрителни увреждания чрез умения в ежедневието и обучение за мобилност. Отговорност на местните власти е да предоставят зрителни рехабилитационни услуги, които се предлагат безплатно за незрящи и хора с нарушено зрение. Законът за грижите обезпечава при налична нужда на незрящ или човек с нарушено зрение да бъде закупена екипировка на стойност до £1000, която да посрещне нуждата му и да поддържа неговата независимост. Налични са услуги за хора с намалено зрение, упълномощени от Националната здравна служба (National Health Service, NHS), които предлагат обучение от рехабилитационни работници, клиники за намалено зрение и доброволчески организации като RNIB и местни дружества на незрящи и хора с нарушено зрение. Тъй като ръководството на Закона за грижи относно екипировката е

¹¹ Employment. (2020, October 8). Retrieved May 9, 2023, from Thomas Pocklington Trust website: <https://www.pocklington-trust.org.uk/employment/>

¹² Rehabilitation workers professional network RWPN - RNIB 10 principles of good practice in vision rehabilitation launched. (n.d.). Retrieved May 10, 2023, from Org.uk website: <https://www.rwpn.org.uk/news/4124064>

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

отворено за интерпретация, местните власти прилагат различни подходи, но всеки, който има нужда от рехабилитационна подкрепа, трябва да я получи.¹³

Законът за грижите и установените от закона регулации и ръководства изграждат ясна мрежа за предоставянето на зрителни рехабилитационни услуги. Оценъчният процес започва в момента, в който местната власт получи копие от сертификата за нарушение на зрението. Тя трябва да се свърже с индивида в рамките на две седмици, за да предложи регистрация. Законово задължение на местните власти е да поддържат регистри на незрящи и частично виждащи хора.

RNIB подкрепя разработването на политики, добри практики и лобира пред местните власти, за да осигури достъпност до зрителните рехабилитационни услуги в цялата страна. Дружеството работи и за създаване на нов стажантски стандарт за зрителни рехабилитационни работници, който стартира през 2018. RNIB също промотира зрителната рехабилитация на своя уебсайт и чрез мрежите си осигурява осведоменост на незрящите и на хората с нарушено зрение и техните семейства относно правата им за достъп до зрителна рехабилитация. Стартралата кампания „Виж, планирай и предостави“ гарантира, че зрителните рехабилитационни услуги са предоставяни по последователен начин и посрещат изискванията на Закона за грижи в страната.

Наред с постигнатите резултати и ефективни подходи относно подобряване на възможностите за интеграция и независим живот на незрящи и граждани с увредено зрение, специализираните организации, призвани да подкрепят хората със зрителни проблеми във Великобритания, отчитат, че е необходимо по-нататъшно повишаване на осведомеността сред всички професионалисти относно рехабилитацията на зрението. Също така е важно незрящите и частично зрящите хора да са наясно как трябва да получат достъп до услугите, от които се нуждаят, за да не позволят на увреждането да им отнеме радостта от пълноценния живот.

Германия

Приблизително 155 000 незрящи и 500 000 до 600 000 хора с нарушено зрение живеят в Германия, но това е само груба оценка, тъй като не могат да бъдат получени специфични данни за увреждания от нито едно преброяване след Втората световна война.¹⁴

¹³ United Kingdom. (n.d.). Retrieved May 9, 2023, from Euroblind.org website:

<https://www.euroblind.org/convention/article-26/united-kingdom>

¹⁴ <https://www.acb.org/situation-blind-and-visually-impaired-germany>

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Значителен брой от незрящите и хората с нарушено зрение са на възраст 60 или повече години. Свързаните с възрастта макулна дегенерация, глаукома и диабетна ретинопатия са водещите причини за загуба на зрение сред тези възрастни хора.

Достъп до услуги за пътуване

В Германия пътникът с нарушено зрение и водачът или кучето водач пътуват безплатно по националната железопътна мрежа. Тази отстъпка обаче се прилага само в рамките на 50 километра от мястото на пребиваване на ползвателя. Начисляват се допълнителни такси, когато се изисква такса за „резервация“ или билет за „седящо място“. Преференциалните тарифи често не са напълно одобрени от високоскоростните железопътни мрежи. Задължителните такси за „резервация“ могат да варират в зависимост от периода на пътуване. Като цяло, превозвачите, опериращи на национално ниво, не прилагат отстъпките, одобрени от публичните железопътни компании.¹⁵

Германските железници (DB) подписват Споразумението „IUR за железопътен транспорт за незрящи хора и тяхното ръководство“, издадено през 1997 г. и изменено през 2005 г. Хората с нарушено зрение, пребиваващи и пътуващи до която и да е от страните, подписали това Споразумение, имат право на безплатен билет за техният водач или куче-водач, при условие че билетът за връщане е закупен в страната, в която е издадена картата за инвалидност. На практика Споразумението не се прилага за допълнителни такси като „резервация“ или „кушетка“, които трябва да бъдат платени изцяло и за двамата пътници. Въпреки тези възможности, проучване, проведено от EBU през 2000 г., разкрива, че в много страни споразумението не е било добре припознато или просто е било пренебрегнато от транспортните оператори и властите.

Подписалите споразумението са компании, а не държави и много от съществуващите транснационални маршрути не са обхванати от споразумението. За съжаление във високоскоростния влак Thalys (Германия-Белгия-Франция-Холандия) няма разпоредби за незрящи хора и хора с нарушено зрение, който предлага само преференции за ползватели на инвалидни колички. В брошурата на Thalys се посочва, че специфични отстъпки се предоставят на хората с нарушено зрение, но многократните тестове, проведени от EBU през 2008 г., разкриват, че софтуерът, използван от агентите по резервации, не съдържа категория отстъпки за незрящи или хора с нарушено зрение и техните водачи.¹⁶

Достъп до информация

Инициатива за улесняване на адаптираното съдържание в Германия е споразумението, подписано между Германската национална библиотека (Deutsche National Bibliothek), Boersenverein des Deutschen Buchhandels и германската група на

¹⁵ https://www.euroblind.org/convention?field_country_target_id_1=32&field_article_target_id=All

¹⁶ https://www.euroblind.org/convention?field_country_target_id_1=32&field_article_target_id=All

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Международната федерация на фонографската индустрия (IFPI), което позволява на Националната библиотека да предоставя на бенефициенти на законови изключения, като например лица с нарушено зрение, достъп до защитени произведения. Хората с нарушено зрение могат, при поискване, да направят копие на произведение без защита за своя лична употреба.¹⁷

Германия урежда по-широка достъпност, като прави документите достъпни както за незрящи хора, така и за хора с нарушено зрение - от административните процедури до интернет презентациите на федералните власти (подсигурен е „безбарьерен“ дизайн).

От друга страна, много местни и регионални вестници, както и редица национални списания, са достъпни чрез платени абонаменти чрез приложения за смарт телефони. Няколко говорещи книги и Брайлови библиотеки предоставят безплатни услуги на отговарящи на условията лица.¹⁸

Достъп до обучения за интеграция в обществото

ПРОФЕСИОНАЛНИ ГИМНАЗИИ

Центърът за професионално обучение на незрящи и лица с нарушено зрение осигурява обучение по различни професии по дуалната система на обучение. Те предлагат курсове по технологии за незрящи и хора с нарушено зрение, като курсове по мобилност, ориентация, Брайл. Центърът за професионално обучение подпомага интеграцията на незрящи и хората с нарушено зрение в обществото и при първия им досег с пазара на труда.¹⁹

ПРОФЕСИОНАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ

Тези рехабилитационни центрове предлагат професионална рехабилитация и обучение за възрастни незрящи и хора с нарушено зрение. Курсовете за професионална рехабилитация включват обучение и преквалификация. По този начин незрящите и хората с нарушено зрение се подготвят за професионална реинтеграция и активно участие в социалния живот.²⁰

ПРОЕКТ ISAR

ISAR е проект за подобряване на интеграцията на ученици с нарушено зрение в училищата. ISAR има начална страница, където се събират литература, стратегии, методи и материали и са достъпни за всеки, който се интересува от този въпрос. Материалите съдържат както обмен на опит, така и дидактически практики относно ученици с нарушено зрение.²¹

¹⁷ https://www.euroblind.org/convention?field_country_target_id_1=32&field_article_target_id=All

¹⁸ https://www.euroblind.org/convention?field_country_target_id_1=32&field_article_target_id=All

¹⁹ <http://www.icevi-europe.org/germany.php>

²⁰ <http://www.icevi-europe.org/germany.php>

²¹ <http://www.icevi-europe.org/germany.php>

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Достъп до платен труд

Федералното правителство насърчава множество проекти, които имат за цел да подобрят участието в трудовия живот на лица, които са особено засегнати (например незрящи хора и тези с нарушено зрение, както и глухи хора и лица, които са частично глухи). Тези проекти обаче не дават незабавни резултати и разликата в нивото на безработица между хората с увреждания и населението като цяло остава значителна.

В Германия има специален закон като част от социалното законодателство, фокусиран върху хората с увреждания. Този закон постановява, че всички компании, които наемат повече от 20 служители, трябва да възложат 5% от тези работни места на хора с увреждания. Особено внимание трябва да се обърне на хората с тежки увреждания, към които спадат и незрящите и частично зрящите лица. Работодателите са задължени да съобщават за свободни позиции на Бюрата по труда и трябва да плащат в момента сума между 105 и 260 евро, в зависимост от броя на свободните работни места в тяхното предприятие - за всяко работно място, което не е заето от лице с увреждания, търсещо работа.²²

Друга законова разпоредба е допълнителна ваканция от 5 дни годишно (обикновено) в допълнение към общите празници; това е предназначено да бъде компенсация за допълнителния разход на време и енергия, които човек с увреждания трябва да понесе поради неговото/нейното увреждане.

Компаниите с повече от петима служители с увреждания имат представител на служителите с увреждания, за да се грижи за специалните интереси и нужди на тези служители. Работата на тези представители е да защитават интересите на служителите с увреждания, като се започне от кандидатстването за работа до предизвестие за нейното прекратяване. Те се избират от съответните служители на предприятието.

Проучвания обаче показват, че едва 4,1 на сто (4,1%) от фирмите в частния сектор наемат хора с увреждания, а през 2016 г. 41 000 фирми изобщо не са наели хора с увреждания. Санкциите се прилагат рядко и таксата за обезщетение възлиза на не повече от 320 евро.

В момента в Германия има около 700 работилници за хора с увреждания (Werkstätten für behinderte Menschen – WfbM). Работилниците предлагат възможност за работа на хора, които поради естеството или тежестта на тяхното увреждане не могат да бъдат наети на общия пазар на труда. Приблизително 310 000 хора с увреждания са заети в работилниците към 2017 г., като броят им е нараснал. Признатите ателиета за хора с увреждания трябва да бъдат третирани с предимство при възлагане на обществени поръчки (раздел 141 от книга IX от Социалния кодекс). Достъп се предоставя само на тези лица, които са способни да произведат минимално количество икономически продуктивна работа. Законът предвижда работилниците да подготвят хората за първичния пазар на труда; преходът към първичния пазар на труда обаче е успешен само

²² https://www.euroblind.org/convention?field_country_target_id_1=32&field_article_target_id=All

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

за 1% от заетите в работилниците. Федералният закон за участие от 2017 г. (Bundesteilhabegesetz – ВТНГ) донякъде повишава финансовите условия за работа в тези работилници, но заплатата все още е значително под минималната работна заплата.²³

Организации²⁴

DBSV - ГЕРМАНСКА ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗРЯЩИТЕ И ХОРАТА С НАРУШЕНО ЗРЕНИЕ

Германската федерация на незрящите и хората с нарушено зрение (DBSV) представлява интересите на тази популация в Германия. Членовете на Германската федерация на незрящите и хората с нарушено зрение са 20 регионални организации, които се подразделят на 300 окръжни и местни организации.

Целта на Германската федерация на незрящите и хората с нарушено зрение е да поддържа социалната позиция на незрящите и хората с нарушено зрение и да насърчава тяхната социална и професионална интеграция.

VBS - ФЕДЕРАЦИЯ НА ПЕДАГОЗИТЕ ПО ОБУЧЕНИЕ НА НЕЗРЯЩИ И ХОРА С НАРУШЕНО ЗРЕНИЕ

VBS е професионална асоциация за образование на незрящи и хора с нарушено зрение. Организацията си е поставила за цел изпълнението на следните задачи:

- Представяне на специалните професионални интереси в образователната работа с незрящи и хора с нарушено зрение
- Представяне на образователни проблеми за незрящите и хората с нарушено зрение пред парламентарни органи, министерства и държавни институции, както и пред обществеността
- Провеждане на конгреси и обучителни конференции
- Сертифициране на събития за допълнително обучение и издаване на сертификати за допълнително обучение
- Издаване на списанието на сдружението - списание за образователна система за незрящи и за хора с нарушено зрение
- Връзки с обществеността, съвети за родители, учители и институции; информация за заинтересованите страни
- Участие в надрегионални комитети, включително членство в национални и международни асоциации
- Сътрудничество с други клубове и асоциации в областта на обучението за хора с увреждания

VBS е политически, деноминационно и идеологически неутрална.²⁵

²³ https://www.euroblind.org/convention?field_country_target_id_1=32&field_article_target_id=All

²⁴ <http://www.icevi-europe.org/germany.php>

²⁵ <https://www.vbs.eu/de/der-vbs/taetigkeitsfelder/>

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Федерацията представлява интересите на незрящи и хора с нарушено зрение в държавни институции, училища и интернати. Осигурява се допълнително обучение в работни групи като провеждане на конгреси.

ЕВРОПЕЙСКА АГЕНЦИЯ ЗА РАЗВИТИЕ В ОБРАЗОВАНИЕТО ЗА СПЕЦИАЛНИ НУЖДИ – ГЕРМАНИЯ

Европейската агенция за развитие на образованието на хора със специални нужди е независима и самоуправляваща се организация, създадена от техните страни членки, за да действа като платформа за сътрудничество в областта на образованието при хора със специални нужди.

Националните страни предоставят ключова информация за образованието на хората със специални нужди във всяка от страните-членки на Агенцията (Германия)

АКАДЕМИЯ ЙОХАН-ВИЛХЕЛМ КЛАЙН

Johann Wilhelm Klein-Akademie GmbH има за цел подкрепата, подготовката и изпълнението на мерки за образование и допълнително обучение предимно в образователната, психологическата, медицинската, социалната и социално-политическата област.

Дания

В Дания няма регистър на хората с увреждания и следователно броят на незрящите граждани или гражданите с нарушено зрение е неизвестен. Скорошно проучване обаче изчислява, че броят им е приблизително 50 000 души, от които 25 000 са с умерено нарушено зрение и 25 000 са с тежко нарушено зрение или незрящи.²⁶

Достъп до услуги за пътуване

В Дания хората с нарушено зрение и водачът или кучето-водач получават отстъпка (до 50% за всеки или един билет с пълна тарифа, за да покрие и двамата пътници) в националната железопътна мрежа. Превозвачите, работещи на национално ниво, не винаги прилагат отстъпките, одобрени от публичните железопътни компании.²⁷

²⁶ Bredmose, A., and A. R. Hansen. 2020. Kortlægning Af Fysiske Elementers Væsentlighed I Trafikken for Personer Med Synshandicap [Mapping the Importance of Specific Physical Elements in Urban Space for Blind and Visually Impaired People]. Copenhagen: Danish Building Research Institute. [\[Google Scholar\]](#)

²⁷ https://www.euroblind.org/sites/default/files/documents/once_ebu_employment_report_en.pdf

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Датските железници (DSB) подписват Споразумението IUR за железопътен транспорт за незрящи хора и тяхното ръководство, издадено през 1997 г. и изменено през 2005 г. Хората с нарушено зрение, пребиваващи и пътуващи до която и да е от страните, подписали това споразумение, имат право на безплатен билет за техният водач или куче-водач, при условие че билетът за връщане е закупен в страната, в която е издадена картата за инвалидност. На практика Споразумението не се прилага за допълнителни такси като „резервация“ или „кушетка“, които трябва да бъдат платени изцяло и за двамата пътници. Освен това, проучване, проведено от EBU през 2000 г., разкрива, че в много страни споразумението не е било добре познато или просто е било пренебрегнато от транспортните оператори и властите.²⁸

Достъп до информация

В Дания има политическо споразумение за осигуряване на достъп до публичните уебсайтове, но няма действащо законодателство. Публичните уебсайтове, създадени след 1 януари 2008 г., трябва да отговарят на стандарта WCAG 2.0 AA. Към Министерството на финансите на Дания има клон, който установява, измерва и контролира достъпността на уебсайтовете, въпреки че това проучване, проведено през 2010 г., потвърждава, че много публични уебсайтове все още са недостъпни за незрящи лица.²⁹

Nota е Датската национална библиотека за хора с увреждания. Тя обслужва както хора с нарушено зрение, така и хора с дислексия. Всички членове имат достъп до обширната колекция на Nota от книги и списания в аудио и други алтернативни медии за четене.^{30, 31}

Достъп до обучения за интеграция в обществото

ИНСТИТУТ ЗА НЕЗРЯЩИ И ХОРА С НАРУШЕНО ЗРЕНИЕ (IBOS)

IBOS е национален център за знания и изследвания за младежи и възрастни с нарушено зрение. Чрез консултиране и обучение те допринасят за възможно най-голямото компенсиране на ефектите от зрителното увреждане.³²

Достъп до платен труд

През 2016 г. делът на заетите хора с увреждания е малко над 50 на сто. Според статистиката на Дания (2015-2017) процентът на заетите хора със зрителни нарушения е

²⁸ https://www.euroblind.org/sites/default/files/documents/once_ebu_employment_report_en.pdf

²⁹ https://www.euroblind.org/convention?field_country_target_id_1=27&field_article_target_id=All

³⁰ https://www.euroblind.org/convention?field_country_target_id_1=27&field_article_target_id=All

³¹ <https://daisy.org/about-us/membership/full-members/nota-danish-national-library-for-persons-with-print-disabilities/>

³² <http://www.icevi-europe.org/denmark.php>

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

само около 20%, от които 8% са ангажирани на гъвкави работни места. Едно лице може да има право на гъвкава работа, ако местните власти установят, че например работоспособността на лице с нарушено зрение е трайно и значително намалена. Получателите на пенсия за инвалидност (известна също като ранно пенсиониране) могат до известна степен да работят, докато получават пенсията, напр. в подкрепена или защитена заетост или като самостоятелно заето лице. Приблизително 10% от лицата с нарушено зрение, получаващи пенсии за инвалидност, правят това.³³

За да се гарантира, че хората с увреждания могат да се присъединят към пазара на труда, датското правителство и организациите на хората с увреждания в Дания създават четиригодишна стратегия за хората с увреждания, чиято идея произтича от възможността за обединяване на уврежданията и заетостта. Като част от стратегията двете партии стартират девет инициативи, насочени към трите ключови играча в дейностите в полза на хората с увреждания – бюрата по труда, частните лица и бизнеса. Инициативите обхващат следните три области на действие и включват както задържането, така и включването на хората с увреждания на пазара на труда:

- улесняване на съчетаването на увреждания и работа;
- повишаване на информираността за съществуващите възможности за компенсация;
- получаване на повече знания за ефективните средства за привличане на повече хора с увреждания на работа

В сътрудничество с Центъра за сравнителни изследвания на благосъстоянието към университета в Олборг, през януари 2018 г. Датската асоциация на незрящите публикува доклад от проучване, озаглавен „Невидимото“. Проучването засяга отношението на работодателите към незрящите служители. Докладът заключава, че работодателите не са пряко негативни или предубедени към незрящите (потенциални) служители, но им липсват познания (напр. по отношение на схемите за подпомагане, субсидиите за заплати и не на последно място работните функции, подходящи за хора с нарушено зрение).³⁴

Всъщност, частни и държавни фирми могат да кандидатстват за средства от Фонда за хора с увреждания за проекти, които помагат на хората с увреждания да намерят място на пазара на труда. Общината е отговорна за дейностите по заетостта, но Националният съвет по трудови злоупотреби помага да се установи положението на пострадалото лице и може да присъди временна загуба на способността за работа. Това помага да се предотврати нараненото лице да се почувства затворено в своята ситуация, като рискът е въпросното лице да загуби връзката си с пазара на труда.³⁵

³³ https://www.euroblind.org/sites/default/files/documents/once_ebu_employment_report_en.pdf

³⁴ https://www.euroblind.org/sites/default/files/documents/once_ebu_employment_report_en.pdf

³⁵ https://www.euroblind.org/sites/default/files/documents/once_ebu_employment_report_en.pdf

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Организации^{36,37}

ДАТСКА АСОЦИАЦИЯ НА НЕЗРЯЩИТЕ

Датската асоциация на незрящите - "[Dansk Blindesamfund](#)", е организация за всички незрящи или хора с нарушено зрение. Това означава, че ДАВ се формира и управлява от хора, които страдат от слепота или тежко зрително увреждане.

ОРГАНИЗАЦИИ НА ХОРА С УВРЕЖДАНЯ ДАНИЯ (DPOD)

Организациите на хората с увреждания в Дания ([DPOD](#)) е обединяваща за 34 датски организации на хора с увреждания. DPOD работи както на общинско ниво, където има 97 местни отдела, така и национално и международно. Целта на [DPOD](#) е да даде възможност на хората с увреждания да живеят живот като всички останали. Хората с увреждания трябва да могат да участват, да допринасят и да бъдат част от социалната общност.

ALL-EARS.DK

[All Ears](#) е професионална компания за телемаркетинг с повече от 25 години опит. Консултантите по телемаркетинг в All Ears са с нарушено зрение и всички са завършили 1-годишно обучение по телемаркетинг с теоретично ниво, подобно на бакалавърската степен по търговия.

NOTA - ДАТСКАТА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА ЗА НЕЗРЯЩИТЕ

[Nota](#) е институция към Министерството на културата на Дания. DBV предоставя услуги на незрящи, хора с нарушено зрение и други лица, чието увреждане не им позволява да четат стандартни печатни материали.

Blindcenter BREDEGAARD

Работилницата на [Bredegaard](#) предлага уникални възможности за работа, които позволяват на потребителя да произвежда продукти с изключително висок стандарт. Всички потребители ще се изправят пред индивидуални предизвикателства, които - когато бъдат преодоляни, да доведат до лично удовлетворение, независимо от физическото или психическото състояние на индивида. Работилницата предлага висок стандарт на помощни средства за компенсиране на зрението и защитни екрани, подходящи за среда, адаптирана за хора с нарушено зрение.

Ролята на тези асоциации в представянето на незрящи хора се състои основно в застъпническа работа, групи за обществен натиск, обмяна на опит и методология и т.н. ДАВ предоставя услуги за незрящи и също така предприема договореност за консултации, обхващаща 21 области. Предоставя и услугите за кучета-водачи от името на общините.

³⁶ <http://www.icevi-europe.org/denmark.php>

³⁷ <https://daisy.org/about-us/membership/full-members/nota-danish-national-library-for-persons-with-print-disabilities/>

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Незрящите лица са включени в тези асоциации като основатели, контролни лица и пълноправни членове. В някои случаи зрящите лица могат да бъдат свързани, но без власт или влияние.

Испания

Испания е държава, която предлага някои положителни условия за хора със зрителни нарушения, но също така има и някои предизвикателства и недостатъци.

Налични са приблизително 2.59 милиона хора в Испания, повлияни от средна до тежка загуба на зрението през 2020, в сравнение с 2.38 милиона през 2010. В допълнение, почти 250 хиляди в Испания са класифицирани като незрящи през 2020, цифра, която също се е повишила през изследвания период.³⁸

Испанското правителство предлага широк обхват от схеми и финансиращи програми за подкрепа на незрящи и хора с нарушено зрение, самонаети работници и работодатели на отворения пазар на труда, както и в частния и публичен сектор. Испанският защитен сектор е изграден от специфични центрове, известни като центрове за специално наемане (SEC). Според националната статистика 666,900 хора с инвалидност са наети в SEC, което отговаря на приблизително 6% от работниците с инвалидност в страната.³⁹

Работниците с инвалидност съставят повече от 70% от работната сила в SEC. Много от тези центрове работят и като подизпълнители на други фирми от незащитения сектор. Инициативата е позната като програма Work Enclave, която действа за период от най-малко 3 месеца и до 6 години. Тази система има за цел да насърчи защитените работници да преминат в незащитена позиция. За работодателите наемането на подизпълнители със защитени работници също е начин за постигане на задължителната цел за заетост на хора с увреждания. Центровете за защитена заетост получават 100% бонус върху данъка си за социално осигуряване за всеки служител с увреждания, субсидия от не повече от 1 803 евро на служител за адаптиране на помещенията и схема за субсидиране на заплатите (до 50% от испанската минимална заплата). Те също така са освободени от данък върху добавената стойност върху публичните субсидии. Центрове, в които 70 до 90% от работната сила е с увреждания, получават бонус субсидия от 9 015 евро и до 12 020 евро, ако повече от 90% от работниците са с увреждания. Подкрепените работни места в незащитения сектор се намират главно в публичния сектор, където около 5% от позициите в момента са запазени за кандидати за работа с увреждания. Извън тази

³⁸ Vision impairments in Spain 1990-2020, by severity. (n.d.). Retrieved May 25, 2023, from Statista website: <https://www.statista.com/statistics/1200886/vision-impairments-by-severity-in-spain/> [Last Accessed 25/05/2023]

³⁹ Spain. (n.d.). Retrieved May 25, 2023, from Euroblind.org website: <https://www.euroblind.org/convention/article-27/spain> [Last Accessed 25/05/2023]

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

разпоредба, Испанската организация на слепите (ONCE) твърди, че подкрепената заетост не е ясно регулирана от настоящото законодателство за заетостта на хора с увреждания.

Законът за социална интеграция на хората с увреждания от 1982 г. (Закон 13/1982), разширен от Закона за недискриминация от 2003 г. (Закон 51/2003), Закона за равните възможности от 2007 г. (Закон 49/2007) и Кралския указ за недискриминация в държавата услугите (Декрет 366/2007) са основните закони относно заетостта на отворения пазар на труда в Испания. Съгласно тези законодателства държавните служби трябва да отговарят на целта за наемане на хора с увреждания от 2 %, независимо от обема на тяхната работна сила. На работодателите се предоставят „алтернативни опции“, ако не могат да постигнат целта от 2%, които включват: наемане на подизпълнители на самостоятелно заети или защитени работници с увреждания; създаване на „Работен анклав“, където служителите от център за защитена заетост временно се присъединяват към офиса; и даряването на средства на съответните организации. Наскоро беше въведена система за санкции за укрепване на съществуващото законодателство. 5% от новите работни места в публичния сектор в момента са запазени за кандидати с увреждания като част от стратегия за бързо постигане на наскоро въведената цел от 2%.

Положителни страни:

Испания гарантира правата на хората с увреждания чрез своето национално законодателство, което е приложимо включително и за хората със зрителни увреждания.

Държавата, чрез своята социална политика, предлага някои мерки за интеграция на незрящи и хора с нарушено зрение, като обучение и професионална подготовка.

В Испания има водещи организации в неправителствения сектор, които работят за подпомагане на хората със зрителни нарушения, като например Фондация [ONCE](#), която се занимава с развитието на програми за обучение и професионална подготовка, както и за осигуряване на работни места.

Негативни страни:

Испания все още има проблеми с достъпността за хората с увреждания, включително тези със зрителни нарушения. Много обществени места, включително обществен транспорт и сгради, не са достатъчно адаптирани за тях.

Хората с увреждания се сблъскват с пречки при намирането на работа. В Испания все още има дискриминация на работното място, която затруднява професионалното им развитие и кариерен растеж.

Системата за социално осигуряване не е достатъчно развита и ефективна за хората с увреждания. Много от тези хора са лишени от необходимата подкрепа, която трябва да имат.

Водещи организации за хора със зрителни увреждания:

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд - www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Фондация [ONCE](#) е водеща организация в Испания, която се занимава с подпомагане на хората с увреждания, включително хора със зрителни увреждания

[Ojos del Mundo](#) е организация, която се занимава с опазване на правата на хората със зрителни увреждания и им помага да се интегрират в обществото и на работното място.

[Асоциация на слепите в Испания](#) е организация, която се занимава с подпомагане на хората със зрителни увреждания, включително с обучение и професионална подготовка, като също така се бори за техните права и интереси.

[Asociación Española de Esclerosis Múltiple](#) е организация, която се занимава с подпомагане на хората с различни форми на увреждания, включително хора със зрителни увреждания.

Реализация на трудовия пазар за хора със зрителни увреждания:

В Испания съществуват някои програми и мерки за подпомагане на хората с увреждания на работното място, включително хора със зрителни увреждания. Някои от тези мерки включват:

- Професионална подготовка и обучение за хората с увреждания, включително за хората със зрителни увреждания, за да им помогнат да се интегрират на работното място и да развият своите кариери.
- Финансови подкрепи за работодателите, които наемат хора с увреждания, включително хора със зрителни увреждания, за да им помогнат да се справят с разходите за адаптиране на работното място и да ги подкрепят в работните им функции.
- Някои работодатели в Испания имат програми за корпоративна социална отговорност, които включват наемане на хора с увреждания, включително хора със зрителни увреждания.

Въпреки това, все още има дискриминация на работното място спрямо хората с увреждания, включително към хората със зрителни нарушения. Това затруднява техния достъп до работни места и професионално развитие

Има и проблеми с достъпа до образование и обучение за хората със зрителни нарушения, което може да ограничи техните възможности за професионално развитие.

В Испания съществуват закони и политики, които защитават правата на хората с увреждания, включително на хората със зрителни нарушения, но все още има нужда от повече усилия за прилагането им и за преодоляване на дискриминацията. От съществено значение е общественото осъзнаване за необходимостта от равнопоставеност и интеграция на хората с увреждания в обществото и на работното място.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

В заключение, Испания има както добри, така и лоши страни по отношение на подпомагане на хората със зрителни увреждания. Съществуват водещи организации, които работят за защита на техните права и подпомагане на интеграцията им в обществото и на работното място. Въпреки това, все още съществуват предизвикателства за достъпа на хората със зрителни увреждания до образование, обучение и работни места, като също така се среща дискриминация на работното място.

VI. Анализ на направеното проучване от фокус групата за достъпа на незрящи и хора със зрителни увреждания до информация от българските институции

Достъпността на интернет страниците е много важен фактор за хората със зрителни увреждания, тъй като те често се нуждаят от специални инструменти и помощ, за да достигнат до необходимата информация. Гарантирането на равен достъп до информация за всички потребители е задължение на страните, подписали Конвенцията за правата на човека на ООН. Съгласно чл.21 на Конвенцията, държавите трябва да предприемат подходящи мерки за предоставяне на възможност на хората с увреждания да упражняват правото си на свобода на мнението и изразяването, включително свободата да търсят, получават и споделят информация и идеи, наравно с всички останали и с всички останали, като използват предпочитани от тях форми на комуникация. Това е задължение на държавните институции, но и частните лица трябва да бъдат мотивирани да го изпълняват. Практическата проверка за нивото на достъп за потребители със зрителни увреждания е важен елемент от контрола и пътя за подобрене на тези услуги.

В рамките на проекта беше направено практическото проучване на достъпността на интернет страниците на някои държавни институции и обществени организации в България за незрящи и потребители със зрителни нарушения. Проучването беше извършено под формата на директен контакт по телефона, директен контакт чрез имейл и проверка за достъпността на сайта по следните критерии: достъпност с екранен четец, навигация за незрящи, функционалност, обновяване на съдържанието.

Проучването е проведено от контактна група, съставена от незрящи, в периода от 01.12.2023 г. до 31.03.2023 г.

В това проучване бяха включени и изследвани общо 50 институции, които могат да бъдат групирани в следните категории: органи на правителството като Министерски съвет и някои министерства, национални институти и съвети, държавни агенции, университети, академии, специализирани центрове, специализирани бюра. Информацията беше събрана и обобщена в табличен вид, като достъпността беше оценена по следните критерии: време за отговор по телефон; време за отговор по имейл;

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

достъпност и функционалност на сайта, според нуждите на незрящите. За всеки беше отбелязана препоръка за подобрене на достъпа.

Резултатите показват, че от общо 50 интернет страници, 36 са достъпни, което представлява 72% от общия брой изследвани сайтове. Още 9 уеб сайта (18%) са частично достъпни, т.е. предлагат само част от необходимата информация във формат, достъпен за незрящи или хора с нарушено зрение. Накрая, според проучването 5 уеб сайта (10%) не са достъпни за потребители със зрителни нарушения.

Анализирайки тези резултати беше установено, че най-често срещаните затруднения и несъответствия са свързани с навигацията на потребители с екранни четци; някои сайтове не са адаптирани за този вид четци; функционалността на сайтовете и специализираните функции за незрящи съществуват, но не функционират правилно, което на практика е липса на достъп или води само до частична достъпност до съдържанието на сайта.

В същото време, е добре да се отбележи, че почти $\frac{3}{4}$ (три четвърти) от изследваните интернет страници са достъпни, което е положителен сигнал за развитието на достъпността до информацията от публичните институции.

По отношение на критериите за достъп по телефон и имейл, както и за подготвеността на служителите да дават информация на хора със зрителни увреждания, констатациите са следните:

- 32, 64% отговарят веднага или в рамките на работния ден
- 8, 16% отговарят в рамките на 7 дни,
- 10, 20% изобщо не отговарят.

Допълнително практическо проучване беше направено, чрез метода на директно интервю с незрящи, на тема: „Проучване на познанието за законодателството и достъпа на хора със зрителни увреждания до институции“. Оценено беше нивото на познание за регулаторната среда и изискванията сред самите потребители. Направена е оценка на съответствието между съществуващата регулаторна рамка и реалното ѝ прилагане. Регулаторната рамка е разгледана както в международен и европейски аспект контекст, така и в национален контекст

Резултати:

Незрящите имат относително добро познание за националното законодателство, законовата рамка и стандартите, които се използват за измерване на достъпността на уебсайтове, а именно WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) - Ръководство за достъпност на уеб съдържанието.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Същевременно, липсва познание за органа, който осъществява измерване и контрол на достъпността на уебсайта.

Липсва и яснота за законовото задължение за редовен преглед на достъпността на уебсайтовете и практическото изпълнение на това задължение.

Законът за електронното управление не определя конкретен срок за нови уебсайтове да станат достъпни за незрящи и хора с нарушено зрение. Няма установен законов срок и за съществуващите уебсайтове да станат достъпни и да отговарят на ниво AA на WCAG.

Относно контрола и санкциите, законът е предвидил няколко нива на санкциониране – 1) предупреждение; 2) наказателни санкции/глоби; 3) публикуване на информация за установени нарушения.

Относно предоставянето на обучение на уеб администратори и свързани професии за проблемите на достъпността и как да се гарантира съответствие със стандартите, констатацията е следната – официално съществуват общи насоки и добри практики, които трябва да се специфицират в допълнително обучение. Насоките са основно базирани на WCAG и представят три нива на достъпност: A, AA и AAA. Всяко ниво съдържа определени стандарти и критерии, които уебсайтовете трябва да спазват, за да бъдат достъпни за хора с различни видове увреждания. Насоките на WCAG се фокусират върху различни аспекти на уебсайтовете, включително структура на информацията, съдържание, навигация, използваемост и технически детайли като HTML, CSS и Java Script.

Освен WCAG, съществуват и други насоки и стандарти, които могат да бъдат използвани при разработката на достъпни уебсайтове, като например Accessible Rich Internet Applications (ARIA) и Section 508 на САЩ.

Важно е да се отбележи, че прилагането на насоките за достъпност е препоръчително, но не е задължително според законодателството във всяка страна. Въпреки това, следването на тези насоки помага да се улесни достъпът до информацията и услугите в интернет за хората с увреждания и подобрява общото потребителско изживяване за всички потребители.

Липсва правно задължение на образователните органи да предоставят специално обучение по проблемите на уеб достъпността в свързани области като инженерни и компютърни науки, курсове по телекомуникации и мрежи. Такова обучение може да се осъществява чрез специализирани курсове и семинари.

В заключение е добре да се направят препоръки за стандартизиране на изискванията за специализирана функционалност за хора със зрителни нарушения на интернет страниците на институциите и те да се въведат с нормативен документ, да се използват добрите практики на някои от институциите.

В обобщение следва да кажем, че достъпността на уеб сайтовете е много важен фактор за постигането на равен достъп до информацията за всички потребители.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

Това проучване показва, че все още липсва унифициран подход и стандартизиране на нормативните изисквания изискванията за специализирана функционалност за хора със зрителни нарушения на интернет страниците на институциите. Препоръчва се, да се използват добрите практики на някои от институциите .

Също така би следвало да има стандарти за измерване на достъпността, както и орган за установяване, измерване и контролна достъпността на интернет сайтовете. Този орган трябва да има задължение за редовен преглед на достъпността и за даване на предписания и санкциониране на нарушителите. Трябва да се унифицират сроковете, в които всички интернет страници да покрият критериите за достъпност, това да е валидно както за новосъздадените, така и за вече съществуващите интернет сайтове. Необходимо е и да има правно задължение за образователните органи, които да предоставят специално обучение по проблемите на достъпността за хора с увреждания, като инженери и специалисти по компютърни науки, курсове по телекомуникации и мрежи и др. Трябва да има и официални насоки, които да подпомагат уеб администраторите и техническия персонал да изработват и поддържат своите сайтове достъпни.

Напредъкът в технологиите за достъпност, като например съдържанието с нарастващо удобство за обработка на гласови асистенти, може да помогне за подобряване на достъпността на уеб сайтовете. Въпреки това, тези технологии все още не могат да заменят необходимостта от съответствие със стандартите за достъпност.

Законодателството на много страни изисква институциите да осигуряват достъпност на уеб сайтовете си за хората с увреждания, което подчертава важността на това въпроса. Нарушенията на тези правила могат да доведат до правни последици за институциите. С цел да се гарантира достъпността на интернет страниците на институциите за хората със зрителни увреждания, е важно да се използват стандарти за достъпност, като например WCAG 2.0 или 2.1. Тези стандарти определят набор от правила, които трябва да бъдат спазени при разработката на интернет страниците, за да се гарантира, че те са достъпни за хората с увреждания. Институциите могат да използват инструменти за проверка на достъпността, като например Wave или Site improve, за да идентифицират проблемни области и да ги поправят. Тези инструменти предоставят информация за нарушенията на стандартите за достъпност и предлагат препоръки за тяхното отстраняване.

VII. Изводи и препоръки

В обобщение на резултатите от направеното изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда, можем да

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

направим следното заключение: България прилага в националното законодателство приетите международни и европейски конвенции и директиви, чрез които се гарантира достъп до информация по адаптиран към нуждите на незрящите и хората с намалено зрение, като осигурява адекватна законова рамка за задълженията за осигуряване на достъпност и спазване на хармонизирания стандарт EN 301 549 EN 301 549 V3.2.1 (2021-03) Accessibility requirements for ICT products and services и създаване на работещ механизъм за контрол върху съответствието.

Проучването идентифицира няколко значими проблема:

- Не всички институции публикуват регулярно (най-малко веднъж годишно) **декларации за достъпност** за съответствие на интернет страниците и мобилните приложения на организацията с изискванията за достъпност, съгласно Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1523 на Комисията от 11 октомври 2018 г. за създаване на образец на декларация за достъпност в съответствие с Директива (ЕС) № 2016/2102 (чл. 58в, ал. 4 и 5 от ЗЕУ)
- Няма унифициран и устойчив процес за осигуряване на **обратна връзка за гражданите и организациите за отговор на сигнали за нарушения** на изискванията за достъпност на съдържанието на собствените интернет страници и мобилни приложения. Процедурата и сроковете, в които се разглеждат сигнали на граждани и организации, се посочват в декларацията за достъпност на съответния уебсайт (чл. 58г от ЗЕУ). Подходите в различните институции са различни, както и времето за отговор и реакция е много различно.
- Обучението на служителите не е достатъчно и не покрива еднакво ниво на познание за изискванията за достъпност, управление на несъответствието и актуализиране на съдържанието.

Препоръки за подобряване на достъпа до информация

1. Да се поставят еднакви изисквания към квалификацията на служителите относно осигуряване на достъпността, когато провежда обществени поръчки, чийто обхват включва изграждане и надграждане на интернет страници и мобилни приложения (чл. 58в, ал. 6 от ЗЕУ).
2. Да се работи на базата на публично-частно партньорство за създаване на платформа или национален център за сътрудничество в областта подобряване на средата за незрящи и хора с увредено зрение, където те да могат да бъдат консултирани и да получават знания и обучение за компенсиране на ефектите от зрителното увреждане в взаимодействията с институциите.
3. Да се осигури процес за непрекъсната оценка и подобряване на оперативната съвместимост, свързана с достъпността, за да се увеличи съвместимостта на съдържанието на сайтовете с настоящите и бъдещите потребителски канали и помощни технологии. В този процес задължително да бъдат въввлечени и

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

неправителствените организации на хората със зрителни увреждания, като основен двигател на този процес.

4. Да се акцентира върху проектно финансиране на дейности, свързани с подобряване на системите за контрол на институциите, чрез въвеждане на показатели за измерване на удовлетвореността и мерки за подобряване на достъпността и адекватна подкрепяща среда.

Напредъкът в технологиите за достъпност, като например съдържанието с нарастващо удобство за обработка на гласови асистенти, може да помогне за подобряване на достъпността на уеб сайтовете. Въпреки това, тези технологии все още не могат да заменят необходимостта от съответствие със стандартите за достъпност.

VIII. Резюме

Настоящият Анализ е изготвен във връзка с изпълнение на проект на Фондация „Синергия“: „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“ се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд чрез Оперативна програма „Добро управление“ по сключен договор за безвъзмездна помощ № BG05SFOP001-2.025-0054-C01 от 14.07.2022 г.

Анализът очертава значимостта на проблема, свързан с достъпа до информация на незрящи и хора с увредено зрение, като се основава на статистическа публична информация на световно, европейско ниво и в България.

Основна цел на настоящия анализ е идентифициране и анализиране на съществуващите възможности в Република България за достъп до информация от незрящи/ хора със зрителни увреждания при техните контакти с публични институции (държавни, областни и общински администрации), с образователни институции (висши учебни заведения) и организации, свързани с пазара на труда.

Териториалният обхват на настоящия анализ включва основно България, като са изследвани и добрите практики на няколко референтни държави от Европейския съюз, както и Великобритания. Целевите групи, които са обект на изследването са: администрациите на държавните, областните и общински институции, висшите училища и институциите, свързани с пазара на труда и намиране на работа, които са ситуирани и работят в България.

В рамките на анализа е направено първоначално изследване, в което са събрани практически доказателства за нивото на достъп на незрящите/ хората с увредено зрение до информация от подходящо селектирана извадка от 50 институции в България, като селекцията е извършена от фокус групата към проекта. Използван е и метода на директно

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

интервю с незрящи, като източник на информация относно нивото на познание за регулаторната среда и изискванията. Направена е оценка на съответствието между съществуващата регулаторна рамка и реалното ѝ прилагане. Регулаторната рамка е разгледана както в международен и европейски контекст, така и в национален контекст.

В рамките на изследването е направен и преглед на: нормативни и регламентиращи документи, технически и финансови възможности и капацитет за реализирането им. В рамките на анализа са идентифицирани всички участници и заинтересовани страни, техните функции, практики, капацитет, нагласи, както и ефективността на съществуващите решения. Така проведенният анализ предоставя обективна оценка на състоянието на институциите и средствата за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, както и на потенциалните възможности за тяхното оптимизиране и усъвършенстване.

Взети са под внимание и инициативи и добри практики и примери в и извън Европа за достъп до административни услуги чрез специализирани средства за осигуряване на информация за незрящи. Това изследване не обхваща темите за достъп до инфраструктура.

Анализът на няколко референтни държави от ЕС включва следните държави: Великобритания, Германия, Дания и Испания, като за всяка от тях са изследвани съществуващи добри практики, предизвикателства, водещи организации и друга подходяща информация, която, след това е съпоставена към ситуацията в България

В заключение са предоставени някои констатации и препоръки за усъвършенстване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставени от: публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда.

Проучването идентифицира няколко значими проблема:

- Не всички институции публикуват регулярно (най-малко веднъж годишно) **декларации за достъпност** за съответствие на интернет страниците и мобилните приложения на организацията с изискванията за достъпност, съгласно Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1523 на Комисията от 11 октомври 2018 г. за създаване на образец на декларация за достъпност в съответствие с Директива (ЕС) № 2016/2102 (чл. 58в, ал. 4 и 5 от ЗЕУ)
- Няма унифициран и устойчив процес за осигуряване на **обратна връзка за гражданите и организациите за отговор на сигнали за нарушения** на изискванията за достъпност на съдържанието на собствените интернет страници и мобилни приложения. Процедурата и сроковете, в които се разглеждат сигнали на граждани и организации, се посочват в декларацията за достъпност на

Проект № BG05SFOP001-2.025-0054 „Изследване на възможностите за достъп до информация от незрящи хора и хора със зрителни увреждания, предоставена от публични, образователни и институции, свързани с пазара на труда“

съответния уебсайт (чл. 58г от ЗЕУ). Подходите в различните институции са различни, както и времето за отговор и реакция е много различно.

- Обучението на служителите не е достатъчно и не покрива еднакво ниво на познание за изискванията за достъпност, управление на несъответствието и актуализиране на съдържанието.

Препоръки за подобряване на средата

1. Да се поставят еднакви изисквания към квалификацията на служителите относно осигуряване на достъпността, когато провежда обществени поръчки, чийто обхват включва изграждане и надграждане на интернет страници и мобилни приложения (чл. 58в, ал. 6 от ЗЕУ).
2. Да се работи на базата на публично-частно партньорство за създаване на платформа или национален център за сътрудничество в областта подобряване на средата за незрящи и хора с увредено зрение, където те да могат да бъдат консултирани и да получават знания и обучение за компенсиране на ефектите от зрителното увреждане в взаимодействията с институциите.
3. Да се осигури процес за непрекъсната оценка и подобряване на оперативната съвместимост, свързана с достъпността, за да се увеличи съвместимостта на съдържанието на сайтовете с настоящите и бъдещите потребителски канали и помощни технологии. В този процес задължително да бъдат въввлечени и неправителствените организации на хората със зрителни увреждания, като основен двигател на този процес.
4. Да се акцентира върху проектно финансиране на дейности, свързани с подобряване на системите за контрол на институциите, чрез въвеждане на показатели за измерване на удовлетвореността и мерки за подобряване на достъпността и адекватна подкрепяща среда.

Напредъкът в технологиите за достъпност, като например съдържанието с нарастващо удобство за обработка на гласови асистенти, може да помогне за подобряване на достъпността на уеб сайтовете. Въпреки това, тези технологии все още не могат да заменят необходимостта от съответствие със стандартите за достъпност.